

ORGANIZACE, PLÁNOVÁNÍ A ŘÍZENÍ KOMPLEXNÍHO PALEBNÉHO NIČENÍ NEPŘÍTELE V OBRANNÉ OPERACI

Přípravy ozbrojených sil NATO k rozpoutání překvapivého válečného napadení za použití zbraní hromadného ničení a dalších vysoce přesných a účinných zbraňových systémů nás nutí udržovat ozbrojené síly na takovém stupni stále pohotovosti, který zabezpečí jejich převedení na válečný stav v době, která neposkytne nepříteli možnost realizovat jeho útočné plány.

Mohutný rozvoj bojových prostředků již od samého počátku války rozhodným způsobem ovlivňuje organizaci přípravy a vedení prvních operací a charakter činnosti vojsk. Z hlubšího studia tohoto problému i praktických poznatků posledních operačních cvičení (Palcát-86, Granit-86) je patrné, že význam počátečního období vzrůstá změnou charakteru války.

V důsledku značných kvalitativních a kvantitativních změn v bojových prostředcích a z toho vyplývajících změn ve způsobu vedení ozbrojeného zápasu získává důležitost výzkum operací na počátku války. Je zřejmé, že při odražení agrese nepřítele budou složité podmínky v neprospěch vlastních vojsk. Svazky prvního operačního sledu budou postupně vyváděny z míst stálé dislokace (prostoru cvičení) a ve stanovených prostorech činnosti v součinnosti s vojsky vyčleněnými k překrytí státní hra-

nice zahájí bojovou činnost k odražení agrese v různou dobu, rozdílnou naplněností a stupněm bojeschopnosti.

Zkušenosti ukazují velký význam získání iniciativy hlavně v počátečním období války. Získání a udržování iniciativy umožňuje plánovitě rozvinout a využít ozbrojené síly.

V počátečním období války je nezbytná těsná součinnost všech druhů vojsk. Omezené množství dělostřelectva a letectva může značně ztížit palebnou podporu obranného boje.

Podle zkušeností je nutné vycházet i ze situace, kdy budou zahájeny první operace při nedokončeném rozvinutí vlastních vojsk, při zjevném nedostatku sil a prostředků.

Přechod vojsk do obrany k odražení nepřátelského napadení bude záviset na zámyslu obranné operace, způsobu zahájení agrese a na konkrétní situaci. Do obrany před zahájením nepřátelské agrese mohou vojska přecházet předem v případě, kdy nás nepřítel předstíhl v uvádění vojsk do plné bojové pohotovosti a vytvořil silná úderná uskupení. Cílem obranné operace na počátku války při nedokončeném operačním rozvinutí vlastních vojsk bude zmařit útočnou operaci nepřítele, způsobit mu

ztráty a zabránit mu v proniknutí do hloubky našeho území. Tím vytvořit podmínky pro dokončení operačního rozvinutí hlavních sil frontu a pro přechod do útoku. Vzhledem ke stavu bojové pohotovosti vojsk, bojeschopnosti a stavu operačního rozvinutí bude operační sestava frontu (armády 1. sledu) při zahájení agrese nepřítele členěna zpravidla do jednoho sledu. Druhý sled frontu (armády) a vševojskové divize ze vševojskové zálohy, druhy vojsk, týlové svazky, útvary a zařízení budou zaujímat stanovené prostory, obranná pásma a postavení v hloubce v závislosti na době dosažení bojové pohotovosti.

Operační rozvinutí vojsk bude od začátku narušováno letectvem, prostředky REB, vzdušnými výsady, aeromobilními jednotkami a průzkumnými palebnými systémy.

Charakteristické pro počáteční období války bude palebné sražení a boj o dosažení palebné převahy nad nepřítelem. Důraz bude položen na faktor překvapení s následným prvním hromadným palebným úderem k využití momentu překvapení při nedokončeném operačním rozvinutí vojsk, značně je ztížit, dezorganizovat velení, získat nadvládu ve vzduchu se současnými údery pozemních vojsk. Prvním hromadným palebným úderem může nepřítel v pásmu frontu způsobit vojskům vážné ztráty. Vojska frontu proto musí ihned od začátku bojové činnosti ničit a umlčovat důležité objekty nepřítele, které představují největší nebezpečí. Tato situace vyžaduje zabezpečovat vysokou bojovou pohotovost prostředků velení a sil, které vedou úder k efektivnímu a včasnému ničení objektů prvního pořadí. Tyto prostředky je nutné udržovat se stále pohotovosti. Ostatní prostředky palebného ničení bude nutné v co nejkratší době převést do bojové pohotovosti.

V situaci neúplně rozvinutých sil frontu bude bojová činnost zahajována údery na objekty prvního pořadí, které postupně přerostou v hromadný palebný (raketový, dělostřelecký a letecký) úder na nepřítele do celé hloubky jeho sestavy. Palebné ničení nepřítele se bude uskutečňovat na základě předem vytvořeného systému komplexního palebného ničení.

Způsoby a metody palebného ničení nepřítele v obranné operaci nejsou podstatně ovlivňovány stupněm operačního rozvinutí vojsk. Nedokončené operační rozvinutí vojsk se projeví snížením množství sil a prostředků palebného ničení, které se účastní plnění úkolů. Sníženy budou zpravidla i možnosti doplňování sil a prostřed-

ků palebného ničení municí, raketami s konvenční náplní a dalším materiálem. Vliv omezených možností se projeví nejvíce v prvních hodinách a dnech vedení obranné operace.

Podstatou palebného ničení nepřítele v obranné operaci je komplexní palebné působení prostředků raketového vojska a dělostřelectva, dálkového, frontového a vojskového letectva, motostřeleckého, tankového a výsadkového vojska. Společně s nimi působí ženijní vojsko, ohňometné a zadýmovací útvary a jednotky i útvary a jednotky radioelektronického boje.

Cílem palebného ničení nepřítele v obranné operaci při nedokončeném operačním rozvinutí vojsk je oslabit raketová, jaderná, letecká a úderná uskupení nepřítele, udržet důležité (určené) prostory, vytvořit podmínky k organizovanému dokončení operačního rozvinutí vojsk, změnit poměr sil a tím vytvořit podmínky k přechodu do útoku.

Palebné ničení nepřítele v prvních obranných operacích se uskutečňuje při plnění hlavních operačních úkolů: ničení nepřítele, který se připravuje k zahájení agrese, v bojích o udržení pásma překrytí státní hranice, taktické hloubky obrany, armádních a frontových pásem obrany a vedení armádních a frontových protiúderů.

Palebné ničení v rámci frontu se organizuje při:

- vedení hromadného palebného úderu na nepřítele, který se připravuje k zahájení agrese,
- boji o udržení prvního frontového pásma obrany,
- boji o udržení druhého frontového pásma obrany,
- vedení frontového protiúderu.

Palebné ničení v rámci armády se organizuje při:

- účasti v hromadném palebném úderu na nepřítele, který se připravuje k zahájení agrese,
- boji o udržení
- pásma překrytí státní hranice,
- taktické hloubky obrany,
- prvního armádního pásma obrany,
- druhého armádního pásma obrany,
- vedení armádního protiúderu.

Obsahem ničení nepřítele, který se připravuje k zahájení agrese, je vedení hromadného palebného úderu samostatně nebo v rámci protivzdušné (vzdušné) operace na válčišti. Jeho součástí je úder na ob-

jekty prvního pořadí nepřítel. V podmínkách nedokončeného operačního rozvinutí vojsk bude takový úder omezen na ničení nejdůležitějších objektů prvního pořadí a některých dalších objektů prvního hromadného úderu protivzdušné (vzdušné) operace. Snížení budou zejména možnosti dělostřelectva, u kterého se dá uvažovat jen s účastí části oddílů přihraničních útvarů. V extrémním případě, při překvapivém zahájení agrese nepřítel, nebude vůbec možné vést hromadný palebný úder.

Palebné ničení nepřítel při boji o udržení jednotlivých pásem obrany se uskutečňuje plněním následujících úkolů palebného ničení: palebnou protipřípravou, palebným ničením nepřítel při přesunu a rozvíjení vojsk, palebným odražením nepřátelské zteče, palebnou podporou vojsk bránících se v hloubce obrany a palebným ničením nepřítel při vedení protiztečí (Všeob-R-1, čl. 356). Palebná protipříprava je zpravidla řešena při boji o udržení taktické hloubky obrany, na objekty nepřítel před hlavním pásmem obrany. V rámci armády je uskutečňována v jednom úseku na směru hlavního úderu nepřítel. Z hlediska realizovatelnosti šířky úseku protipřípravy je výhodné, aby se tento úsek nacházel na styku dvou divizí, bránících hlavní pásmo obrany. Jeho šířka může být přitom dosahovat 12 až 20 km. Palebná protipříprava nemusí být prvním úkolem palebného ničení, zpravidla ji bude předcházet palebné ničení nepřítel v době přesunu jeho vojsk. Při nedokončeném operačním rozvinutí vojsk bude palebná protipříprava spíše výjimkou, nebo bude uskutečňována na poněkud užším úseku v případě, že se prvosledovým divizím armády na směru hlavního úderu nepřítel podaří zaujmout obranu. Plnění ostatních úkolů palebného ničení je shodné s plněním úkolů při dokončeném rozvinutí. Rozdíl spočívá v omezení palebných možností. Problematickým se jeví i vedení divizních protiztečí, zejména při vedení boje o udržení taktické hloubky obrany. Na jedné straně může v této době vševojskové divizi chybět druhý sled, na druhé straně omezené palebné možnosti, zejména dělostřelectva, neumožňují vedení divizní protizteče bez značných ztrát vlastních tankových a motostřeleckých jednotek. Za výhodnější se jeví vedení rozhodných krátkých protiztečí jednotkami v síle zesíleného praporu (roty) na úzkých úsecích. Takové protizteče je možné palebně zabezpečit a tím zaručit i jejich úspěch. Hlavním prostředkem palebného ničení nepřítel při boji o udržení jednotlivých pásem obrany je palba motostřeleckých a tankových jednotek.

Palebné ničení nepřítel při vedení armádního nebo frontového protiuđeru se uskutečňuje zpravidla ve čtyřech obdobích podle zásad platných pro útok (Všeob-R-1, čl. 108). Pokud vzdálenost výchozích prostorů divizi protiuđerého uskupení od předního okraje není větší než 20 až 25 km, potom je palebné ničení zahajováno palebnou přípravou a neuskutečňuje se palebné zabezpečení přesunu vojsk. Vliv nedokončeného rozvinutí na plnění úkolů palebného ničení při protiuđerech se může projevit zvýšenou hloubkou protiuđerů. V době vedení protiuđerů už bude překonán nedostatek palebných prostředků, zejména dělostřelectva (armádního a zálohy hlavního velitelství), které je hlavním prostředkem plnění úkolů v prvních třech obdobích palebného ničení. Úsilí palebného ničení musí být v těchto obdobích soustředěno na úseky, jejichž šířka je dána možnostmi hustoty prostředků palebného ničení v jednotlivých výpočtových zbraních (JVZ). Na těchto úsecích je požadována hustota 70 až 90 JVZ na 1 km (50 až 60 hlavních na 1 km). Zkušenosti ze cvičení ukazují, že na jednu vševojskovou divizi protiuđerého uskupení je možné uvažovat o úseku soustředěného úsilí palebného ničení v šířce 5 až 6 km. Tomu musí odpovídat i rozhodnutí velitelů divizí.

V palebné podpoře zteče při protiuđeru bude oproti útoku rozdílný v tom, že hloubka palebné podpory bude dána hloubkou praporů prvního sledu nepřítel. Tento závěr plyne z toho, že nepřítel nebude mít zpravidla druhé postavení obrany.

Hlavními ukazateli palebného ničení jsou snížení bojového potenciálu nepřítel a operačně taktický stupeň palebného ničení. Oba spolu úzce souvisí. Operačně taktický stupeň palebného ničení rovný jedné vyjadřuje skutečnost, že nepřítel bude vyřazeno 80 % cílů a jeho bojový potenciál bude snížen o 60 % v operaci a o 70 % při plnění operačního úkolu. Tyto ukazatele se vypočítávají na základě celkového výchozího kvalitativního poměru sil, požadovaného poměru sil a přípustných ztrát vlastních vojsk. Stanoví se jak na operaci, tak k plnění jednotlivých operačních úkolů, zpravidla vcelku a po směrech. Vždy je třeba zkoumat, zda je možné stanoveného stupně dosáhnout. Výsledek je dán vztahem mezi potřebou jednotlivých výpočtových nábojů (JVN) k ničení uskupení nepřítel se stanoveným stupněm a možnostmi prostředků palebného ničení, rovněž v JVN. Je zřejmé, že v každém jednotlivém případě musí být dosaženo souladu mezi potřebou a možnostmi v JVN.

Podíly v účasti jednotlivých vykonavatelů

lů palebného ničení v obranné operaci mohou dosahovat následujících hodnot:

- raketové vojsko — 2 až 3 %,
- dělostřelectvo pro střelbu ze zakrytých palebných postavení — 25 až 30 %,
- frontové letectvo a bojové vrtulníky — 15 až 20 %,
- motostřelecké a tankové jednotky — 40 až 45 %,

— protiletadlové jednotky — 10 až 15 procent,

— ženijní vojsko a ohňometné jednotky — 3 až 5 %.

Podíly účasti vykonavatelů se při plnění hlavních operačních úkolů znatelně liší. Obdobně je tomu při plnění jednotlivých úkolů palebného ničení. Možné rozdělení uvádí **tabulka**.

Tabulka

Operační (palebný) úkol		Počet úderů				
		raketové vojsko a dělostřelectvo	frontové letectvo a bojové vrtulníky	motostřelecké a tankové jednotky	protitankové jednotky	ženijní vojsko a ohňometné jednotky
Úder na objekty 1. pořadí		20–40	60–80	–	–	–
Boj o udržení pásma obrany	palebná protipříprava	5–10	do 5	1–2	do 1	–
	palebné ničení při přesunu a rozvíjení	1–2	2–3	–	–	–
	palebné odrážení nepřátelské zteče	do 1	do 1	10–15	3–5	1–2
	palebná podpora vojsk v hloubce obrany	7–10	3–7	25–35	5–10	3–4
	palebné ničení při protiztečích	3–5	do 4	do 5	1–2	do 1
	celkem (v průměru)	20–25	10–20	45–50	10–15	4–5
Vedení protiúderu	palebné zabezpečení přesunu vojsk	2–4	3–4	–	–	–
	palebná příprava zteče	15–25	10–15	2–3	1–2	–
	palebná podpora zteče	10–15	do 5	do 5	do 1	do 1
	palebný doprovod útoku vojsk v hloubce	5–15	10–15	10–15	2–3	1–2
	celkem (v průměru)	40–45	30–35	15–20	do 5	2–3

Plánování a organizace palebného ničení se uskutečňují na základě rozhodnutí (pokynů) velitele frontu (armády). Jednotlivé úkoly plánování řeší skupina plánování a řízení jaderného a palebného ničení, podřízená náčelníkovi štábu. Činnost skupiny musí vycházet z metodiky práce štábu. Podle zkušenosti těžištěm práce skupiny při plánování operace nebo operačního úkolu je proces zpracování zámyslu. Je tomu tak proto, že v této době jsou řešeny zásadní otázky, které mají vztah ke způsobům a pořadí ničení nepřítele a k uspořádání operační (bojové) sestavy vlastních vojsk. Kvalifikované propočty, které může skupina poskytnout ve svých výsledcích, umožňují efektivní využití palebných možností.

Výsledky práce skupiny jsou podkladem k rozhodnutí velitele pro obrannou operaci, ve kterém se uvádí:

- složení nepřátelských uskupení, která podléhají palebnému ničení, posloupnost a stupně palebného ničení (na operaci vcelku a po směrech úderů nepřítele),
- hlavní operační úkoly, při jejichž plnění se palebná ničení uskutečňují centralizovaně v rámci frontu (armády),
- rozdělení raket, munice a úsilí letectva na operaci,
- organizace palebného ničení při plnění prvního operačního úkolu.

V rozhodnutí velitele pro plnění operačního úkolu se uvádí:

- složení nepřátelského uskupení, posloupnost a stupeň palebného ničení,
- způsob a struktura palebného ničení,
- síly a prostředky palebného ničení a jejich hustoty,
- spotřeba raket, munice a úsilí letectva,
- ukazatele operačního úkolu (šířka úseku protipřípravy apod.).

Obsah dokumentů zpracovávaných skupinou je uveden v pomůcce operační správy GŠ ČSLA (Pom-520-OS).

Plán komplexního palebného ničení se zpracovává na mapě 1 : 100 000 spolu s grafikonem komplexního palebného ničení.

Na mapě se uvádí:

- sestava vojsk a objekty palebného ničení nepřítele se zvýrazněním objektů 1. pořadí ničení,
- operační (bojová) sestava a úkoly vlastních vojsk, lhůty jejich plnění,
- prostory bojového rozmístění raketových oddílů divizí a raketových brigád, postavení plukovních, divizních a armádních dělostřeleckých skupin, útvarů a jednotek PVO a útvarů REB, jejich palebné úkoly (úderů), doba zaujetí,

— prostory rozmístění a čáry rozvinuté protitankových záloh a pohyblivých odřadů zatarasovacích armádní a frontové podřízenosti, přistávací plochy a úkoly útvarů bojových vrtulníků,

- osy (pásmo) průletu frontového a vojskového letectva,
- místa velení divizí, armád, frontu.

V textové části plánu se uvádějí hlavní ukazatele KPN:

- hustota prostředků palebného ničení ve výpočtových jednotkách,
- plánované procento ničení nepřítele, z toho podíl jednotlivých druhů vojsk.

Podle ověřených zkušeností by na stupni frontu postačovalo zpracování těchto dokumentů:

- Plán 1. JÜ frontu, ve kterém by byly uvedeny i úkoly při ničení objektů prvního pořadí nepřítele, s přílohami: Grafikon 1. JÜ frontu a Grafikon ničení objektů prvního pořadí.

Plán palebného ničení pro plnění jednotlivého operačního úkolu s přílohou Grafikon palebného ničení, který obsahuje i úkoly v ničení objektů prvního pořadí nepřítele (pokud by součástí úkolu byl i úder na tyto objekty).

Pro práci skupiny je třeba mít i pomocné dokumenty (přehled ukazatelů palebného ničení, tabulku úkolů v 1. JÜ, formuláře pro zpracování propočtů apod.) a vzorové dokumenty.

Při své práci skupina vychází z:

- operační směrnice (bojového nařízení) hlavního velitelství na válčišti (velitele frontu),
- zámyslu velitele frontu (armády),
- pokynů velitele k palebnému ničení nepřítele,
- možností vlastních palebných prostředků a prostředků průzkumu,
- údajů o nepříteli.

Získanými zkušenostmi na cvičeních se jeví optimální, aby tato skupina, která současně zpracovává Plán prvního jaderného úderu frontu a Plán ničení cílů prvního pořadí se na stupni frontu skládala ze 3 až 4 příslušníků operační správy, 2 až 3 příslušníků RVD, letectva, zpravodajské správy a 1 příslušníka oddělení REB. Přitom každý příslušník operační správy zod-

povídá za zpracování a upřesňování jednoho plánu.

Úkolem skupiny je připravit zdůvodněné návrhy k palebnému ničení nepřítelů, zpracování plánu a grafikonu komplexního palebného ničení (při řešení konkrétních operačních úloh), trvalé upřesňování rozpracovaných dokumentů a příprava návrhů.

Bezprostředně v prvních hodinách řídí skupinu náčelník štábu. Po schválení návrhu palebného ničení nepřítelů velitelem dopracovává dokumenty skupina samostatně.

Při plnění jednotlivých operačních úkolů je řízení palebného ničení uskutečňováno zejména velitelem svazu, veliteli letectva a RVD a dalšími funkcionáři. V průběhu operace se však plní i úkoly (úderu a palby), o jejichž realizaci bylo předem rozhodnuto. Typickým příkladem je řízení průzkumného úderního kompletu. Je účelné, aby pravomoc k této činnosti byla určena skupině plánování a řízení PJN. To vyžaduje řešení dvou zásadních organizačních a materiálních otázek:

- vytvořit společné pracoviště skupiny, vybavené výpočetní technikou (jen pro potřeby skupiny), kam budou přeneseny odpovídající spoje,

- umožnit vytváření bojových směn z příslušníků skupiny.

Pokud jde o otázky efektivního palebného ničení nepřítelů, cvičení potvrzují, že v úsilí o zabezpečení palebné převahy nad ním, kromě soustředění paleb a úderů na rozhodujících směrech (prostorech) v určité době, je nutné hledat možnosti podstatného zkrácení doby potřebné k zahájení palby (vedení úderu) na cíl od okamžiku jeho zjištění. V soudobých podmínkách při velké pohyblivosti většiny palebných prostředků a rychlých změnách palebných postavení po odpálení (úderu), možnost jejich efektivního ničení je otázkou času zahájení palby na zjištěný cíl. Z toho vyplývá požadavek maximálního zkrácení doby na předání a vyhodnocení zpráv průzkumu a vydání příkazu k palbě (úderu) na zjištěné cíle.

V soudobých operacích za použití pouze konvenčních zbraní tvoří komplexní palebné ničení základ ničení nepřítelů. Úspěch při plnění úkolu komplexního palebného ničení bude záviset na mnohých faktorech, mezi které patří sladění a vycvičenost skupiny pro plánování a řízení jaderného a palebného ničení, rozdělení úsilí mezi palebné prostředky, využívání možností průzkumu, velení, zásobování municí apod. Cílem činnosti plánování a vedení komplexního palebného ničení představuje složitý proces, který vyžaduje soustavné procvičování v operačních štábech.